

Araştırma Makalesi/ Research Article

Üniversiteli Kız Öğrencilerin Tamamlayıcı Sağlık Yaklaşımlarını Kullanma Durumları ve Etkileyen Faktörler

Treatment Complementary Health Approaches Use and Affecting Factors of Among University Female Students

Rukiye Höbek Akarsu¹ Funda Tosun Güleröğlü² Selda Yüzer Alsaç³

¹ Yozgat Bozok Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Yozgat, TÜRKİYE

² Yozgat Bozok Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü, TÜRKİYE

³ Yozgat Bozok Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Yozgat, TÜRKİYE

Geliş tarihi/ Date of receipt: 04/02//2020

Kabul tarihi/ Date of acceptance: 20/03/2020

© Ordu University Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Turkey, **Published online** 30/04/2020

ÖZ

Amaç: Bu çalışma üniversiteli kız öğrencilerin tamamlayıcı sağlık yaklaşımlarını kullanma durumlarını ve etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yapıldı.

Yöntem: Kesitsel ve tanımlayıcı tipte olan bu araştırma Yozgat Bozok Üniversitesi'nde öğrenim gören kız öğrenciler üzerinde yürütüldü. Araştırmanın evrenini, öğrenim gören kız 8200 kız öğrenci oluşturdu. Çalışma, araştırmaya katılmaya gönüllü 944 kız öğrenciyle tamamlandı. Veriler öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerini, tamamlayıcı sağlık yaklaşımlarını (TSY) kullanma durumlarını saptamaya yönelik geliştirilen anket formu ile toplandı. Verilerin değerlendirilmesinde; ki-kare ve bonferroni testi kullanıldı.

Bulgular: Üniversiteli kız öğrencilerin yaş ortalaması 18.8±0.8 olarak bulundu. Katılımcıların %99,6'sının bekâr, %65.7'sinin gelir durumunun orta düzeyde olduğu, %79.9'unun TSY kullandığı belirlendi. Öğrencilerin TSY olarak %85 egzersiz, %73.2 müzik dinleme, %67.7 masaj, %55.1 sıcak-soğuk kompres, %44.7 duş alma, %42.9 uyku, %1.3 yoga, %1 akupunktur, %0.3 hipnoz; alternatif tedavi yöntemleri (bitkisel ve besinsel yaklaşım) olarak %87 bitkisel terapi, %85.8 vitamin-mineral kullandıkları bulundu.

Sonuç: Üniversiteli kız öğrencilerin büyük çoğunluğu TSY kullanmaktadır. TSY'ndan en fazla bitkisel terapiye başvurulmaktadır. Üniversite öğrenimi sırasında evde kalan ve sigara kullanan kız öğrenciler TSY yöntemlerini daha fazla kullanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Tamamlayıcı Sağlık Yaklaşımı, üniversite, kız, öğrenci

ABSTRACT

Objective: This research was carried out to determine the situation of a complementary health approaches use and affecting factors of among female university students .

Methods: This cross-sectional and descriptive study was carried out on female students studying at Yozgat Bozok University. The population of the study was composed of the 8200 female student at the University. The study was completed with 944 female students volunteering to participate in the research. The data was collected by using questionnaire consisting of the information about the students demographic characteristics and using state of complementary health approaches (CHA). In the evaluation of the data Chi-square test and bonferroni were performed.

Results: The mean age of the university female students was 18.8±0.8. It was determined that 99.6% of the participants were single and 65.7% of them were in the middle of economic status, 79.9% of used CHA. Students used of CHA were, exercise (85.0%), listening music (73.2%), hot-cold compress (55.1%), shower (44.7%), sleep (42.9%), yoga (1.3%), acupuncture (1%), hypnosis (0.3%). Student use of alternative treatment methods were herbal therapy (87.2%), vitamin-mineral support (85.8%).

Conclusions: It was found that the students used the largest of CHA. Among CHA most herbal therapy is used. Female students who stay at home and smoke during their university education use CHA methods more.

Keywords: Complementary Health Approaches, university, girl, student

ORCID IDs of the authors: RHA: 0000-0002-3476-0740, FTG:0000-0001-6765-3346, SYA: 0000-0002-1324-0148

Sorumlu yazar/Corresponding author: Dr. Öğr. Üyesi Rukiye HÖBEK AKARSU

Yozgat Bozok Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Yozgat, TÜRKİYE

e-posta/e-mail: rukiye-hobek@hotmail.com

*Bu çalışma, 18 April 2018 Prag'ta yapılan "5th International Conference Quality and its Perspectives"te poster bildiri olarak sunulmuştur.

Atf/Citation: Höbek Akarsu R, Tosun Güleröğlü F, Yüzer Alsaç S. (2020). Üniversite öğrencilerinin alternatif ve geleneksel uygulamaları kullanma durumları ve etkileyen faktörler. Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi, 3 (1), 10-16.

DOI: 10.38108/ouhcd.684721

Giriş

Dünyada sağlık bakımı önemli ölçüde değişmiş ve değişmeye de devam etmektedir. Tıp, tıbbi uygulama ve farmasötik teknolojideki gelişmeler hastalık ve ağrı ile baş etmede geleneksel tıbbın gelişmesini büyük ölçüde etkilemektedir. Aynı zamanda, internet üzerinden bilgiye erişimin sürekli artması halkın sağlık bakımı hakkında bilgisini de önemli ölçüde arttırmaktadır (Esmail, 2017). Bu değişimler son yirmi yılda tüm dünyada tamamlayıcı sağlık yaklaşımları (TSY) kullanım oranlarını da arttırmıştır. Ülkemizde de benzer şekilde tamamlayıcı tedavi kullanımının dünya geneline uygun olarak son yıllarda arttığı belirtilmiştir (Balouchi ve ark., 2018; Doganay ve ark., 2018). Yapılan bir çalışmada da TSY kullanım oranlarının gençler arasında arttığı bildirilmiştir (Sarı ve Kipay, 2008).

Avrupa Tamamlayıcı ve Alternatif Tıp Federasyonu (EFCAM)'a göre tamamlayıcı ve alternatif tıp, sağlığın sürdürülmesi ve geliştirilmesi, hastalıkların önlenmesi ve tedavisinde kullanılan bir dizi farklı sağlık uygulamalarıdır ve bunlar bağımsız olarak veya konvansiyonel tıp yaklaşımları ile birlikte kullanılabilir şekilde tanımlanmaktadır (EFCAM, 2018). Çocukluktan erişkinliğe geçiş dönemi olarak kabul edilen gençlik döneminde olan üniversite öğrencileri fiziksel, psikolojik, sosyal, bilişsel ve ekonomik değişimler yaşamaktadır (Çuhadaroğlu, 2000). Bu dönemde beyin, nöro-endokrin sistem ve hormon konsantrasyonlarında değişim, fiziksel ve emosyonel değişimler ile üreme sağlığını ve sosyal yaşamını etkileyebilen sorunlar yaşamaktadır (Susman ve Rogol, 2004). Kız öğrenciler bu dönemde erkek öğrencilere oranla daha fazla üreme sağlığı sorunları yaşayabilmektedir. Yaşanan üreme sağlığı sorunları beraberinde psikosoyal, emosyonel sorunları da getirmektedir (Family Health International, 2018). Üniversite kız öğrencileri bu sorunlar ile başa çıkmak için de TSY'ye yöntemlerine başvurabilmektedir. Ancak ülkemizde TSY yöntemleri ile ilgili yapılan çalışmalar daha çok kronik hastalığı olan bireyleri ya da sağlıkla ilgili birimlerde okuyan

öğrencileri kapsamaktadır. Üniversite öğrencilerinin geneli üzerinde yapılan çalışma sayısı oldukça sınırlıdır (Doganay ve ark., 2018; Balouchi ve ark., 2018; Kavurmaci ve ark., 2018; Arcury ve ark., 2006).

Bu doğrultuda yürütülen çalışmada; üniversiteli kız öğrencilerin TSY kullanma durumlarını ve etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yapıldı.

Yöntem

Kesitsel ve tanımlayıcı tipte bu araştırma, Ocak-Mayıs 2018 tarihleri arasında Yozgat Bozok Üniversitesi'ne ait tüm fakülte ve yüksekokullarda (meslek yüksekokulları hariç) öğrenim gören kız öğrenciler ile yapıldı. Araştırmanın evrenini, üniversitenin tüm fakülte ve yüksekokullarda (meslek yüksekokulları hariç) öğrenim gören 8200 kız öğrenci oluşturdu. Evreni belli örnekleme yöntemi kullanılarak çalışmanın örneklem sayısı n=944 olarak hesaplandı.

Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından araştırmaya dahil edilen fakültelerde rastgele seçilen öğrencilere literatür taranarak oluşturulan anket formu ile toplandı (Çetin, 2007; Thomas ve Coleman, 2004; Tan ve ark., 2004; Ceylan ve ark., 2002 Thomson ve ark., 2014; Brien ve ark., 2011; Arcury ve ark., 2006).

Anket formu öğrencilerin yaşı, cinsiyeti, nerde yaşadığı, sağlıklı yaşam biçimi davranışları ve kullandıkları TSY'ni belirlemeye yönelik 18 sorudan oluşmaktadır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizi SPSS 21 paket programında yapıldı. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistikler, Ki-kare testi ve post hoc test olarak Bonferroni testi kullandı.

Bulgular

Çalışmaya dâhil edilen kız öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri Tablo 1'de verildi. Çalışmadaki öğrencilerin yaş ortalaması 18.8±0.8, BKİ ortalaması 21.6±2.4 olarak belirlendi. Çalışma grubunun %99.6'sının bekar, %65.7'sinin ekonomik durumu orta, %46.3'ünün çoğunlukla ilde yaşadığı ve 55.6'sının devlet yurdunda barındığı saptandı.

Tablo 1. Öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri (n=944)

Sosyo-demografik Özellikler	Ort±SS	
Yaş ortalaması	18.8±0.8	
BKİ ortalaması	21.6±2.4	
	n	%
Medeni durum		
Evli	4	0.4
Bekar	940	99.6
Ekonomik durum		
Çok iyi	18	1.9
İyi	243	25.7
Orta	620	65.7
Kötü	48	5.1
Çok kötü	15	1.6
Yaşanılan yer		
Köy/Kasaba	198	21.0
İlçe	309	32.7
İl	437	46.3
Barındıkları yer		
Devlet yurdu	525	55.6
Özel yurt	300	31.8
Ev	119	12.6

Öğrencilerin bazı sağlık davranışlarının (sigara, alkol kullanımı, egzersiz yapma v.b) dağılımları Tablo 2’de verildi. Öğrencilerin %92.9’unun sigara, %99.3’ününün alkol kullanmadığı belirlendi. Araştırmadaki katılımcıların %74.8’inin düzenli egzersiz yapmadığı, egzersiz yapanların %42.8’sinin ara-sıra egzersiz yaptığı saptandı.

Öğrencilerin kullandıkları TSY’ye Tablo 3’te verildi. Çalışmaya katılan öğrencilerin %79.9’unun TSY’ye başvurduğu saptandı. Öğrencilerin TSY olarak %85 egzersiz, %73.2 müzik dinleme, %67.7 masaj, %55.1 sıcak-soğuk kompres, %44.7 duş alma, %42.9 uyku, %1.3 yoga, %1 akupunktur, %0.3 hipnoz; alternatif tedavi yöntemleri (bitkisel ve besinsel yaklaşım) olarak %87 bitkisel terapi, %85,8 vitamin-mineral kullandıkları bulundu.

Öğrencilerin TSY kullanma durumlarının ekonomik durum, barınılan yer, sigara ve alkol kullanma durumu, düzenli egzersiz yapma durumu ve çoğunlukla tüketilen besin ile ilişkisi Tablo 4’te verildi. Ekonomik durumun, yaşanılan yerin, alkol kullanma durumunun, düzenli egzersiz yapma durumunun ve çoğunlukla tüketilen besin türünün öğrencilerin TSY kullanmayı etkilemediği saptandı

(p>0.05). Barındığı yer ev olan öğrencilerin (%85.7), devlet yurdunda (%81.3) ve özel yurttan kalan öğrencilere (%75) göre anlamlı olarak daha fazla TSY kullandıkları belirlendi (p<0.05). Sigara kullanan öğrencilerin (%96.5) sigara kullanmayan öğrencilere göre (%78.6) anlamlı olarak daha fazla TSY kullandığı bulundu (p<0.05).

Tablo 2. Öğrencilerin sağlık davranışları (n=944)

Sağlık Davranışları	n	%
Sigara kullanma durumu		
Kullanan	67	7.1
Kullanmayan	877	92.9
Alkol alma durumu		
Alan	7	0.7
Almayan	937	99.3
Egzersiz yapma durumu		
Yapan	238	25.2
Yapmayan	706	74.8
Egzersiz yapma sıklığı*		
Her gün	59	24.8
Ara sıra	102	42.8
Haftada Bir	34	14.3
Haftada 2 ve üzeri	43	18.1
Çoğunlukla tükettikleri besin türü		
Kurubaklagil	435	46.1
Sebze- Meyve	338	35.8
Et ve Et Ürünleri	171	18.1

* Yüzdeler n=238 olarak hesaplanmıştır.

Tartışma

Çalışmaya katılan üniversiteli kız öğrencilerin %79.9’unun TSY kullandığı belirlendi (Tablo 3). Doğanay ve ark. (2018) yaptıkları çalışmada öğrencilerin %37.2’sinin TSY kullandıkları belirtilmektedir. Awad ve ark. (2012) tarafından yapılan çalışmada tamamlayıcı alternatif terapi kullanım oranının %55.2 olduğu ve bu oranının çoğunluğunu kız öğrencilerin oluşturduğu belirtilmektedir. Yapılan bir sistematik derlemede ise öğrencilerin TSY kullanma oranlarının %25 ile 95.7 arasında değiştiği vurgulamaktadır (Balouchi ve ark., 2018).

Tablo 3. Öğrencilerinin TSY kullanma durumu (n=944)

Tamamlayıcı sağlık yaklaşımları	n	%
Tamamlayıcı sağlık yaklaşımları kullanma durumu		
Kullanan	754	79.9
Kullanmayan	190	20.1
Kullanılan tamamlayıcı sağlık yaklaşımları *		
Bitkisel Terapi	821	87.0
Vitamin- Mineral destek	810	85.8
Egzersiz yapmak	802	85.0
Müzik dinlemek	691	73.2
Masaj	639	67.7
Sıcak-Soğuk Kompres	520	55.1
Duş alma	422	44.7
Uyku	405	42.9
Yoga	12	1.3
Akupunktur	9	1.0
Aromaterapi	9	1.0
Hipnoz	3	0.3

*Yüzdelemler n=944 üzerinden alınmıştır.

Çalışmada öğrencilerin yüksek oranda TSY kullandıkları belirlendi. Bunun nedeninin çalışmamız örneklem grubunun üniversitenin genelini kapsayan kız öğrencilerden kaynaklandığı düşünülmektedir. Literatür incelendiğinde yapılan çalışmaların sonuçlarında, kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha fazla oranda TSY'ye başvurduklarını belirtmiştir (Kavurmacı ve ark., 2018; Awad ve ark., 2012).

Çalışmada öğrencilerin TSY olarak %85 egzersiz, %73.2 müzik dinleme, %67.7 masaj, %55.1 sıcak-soğuk kompres, %44.7 duş alma, %42.9 uyku, %1.3 yoga, %1 akupunktur, %0.3 hipnoz; alternatif tedavi yöntemleri (bitkisel ve besinsel yaklaşım) olarak %87 bitkisel terapi, %85.8 vitamin-mineral kullandıkları belirlendi (Tablo 3). Kavurmacı ve ark. (2018) tarafından yapılan bir çalışmada öğrencilerin %30'unun bitkisel terapi, %15.8'inin akupunktur, %6.1'inin aromaterapi ve %3.7'sinin masaj yöntemlerini kullandıkları ifade edilmektedir. Yapılan başka bir çalışmada en sık kullanılan TSY'nin vitamin-mineral desteği, masaj, bitkisel terapi ve homeopati olduğu belirtilmektedir (Hussain ve ark., 2012). Akan

ve ark. (2012) yaptıkları çalışmalarında ise öğrencilerin en iyi bildikleri TSY'nin %81.2 oranında bitkisel terapi, %80.8 oranında akupunktur, %78.8 oranında hipnoz, %77 oranında masaj ve %65.2 oranında meditasyon olduğu ifade edilmektedir. Yapılan başka çalışmalarda da öğrencilerin en iyi bildikleri yöntemin bitkisel terapi olduğu belirtilmektedir (Awad ve ark., 2012; Araz ve ark., 2012). Bu çalışmada da yapılan çoğu çalışma ile benzer en çok kullanılan temel sağlık yaklaşımının %87 oranında bitkisel terapi olduğu belirlendi. Öğrencilerin ulaşabilmesi ve çalışma sonuçlarına göre en iyi bildikleri uygulama olması nedeniyle bitkisel terapiye sıklıkla başvurdukları düşünülebilir (Awad ve ark., 2012; Araz ve ark., 2012; Akan ve ark., 2012). Öğrencilerin yüksek oranda bitkisel terapiye başvurmalarının nedeni ise medya/internette sürekli bitkisel takviye ürünlerinden bahsediliyor olması olabilir. Ancak bazı çalışmalara göre bu çalışmada akupunktur, hipnoz, meditasyon gibi uzak doğu ülkelerine ait TSY'nin çok az tercih edildiği görülmektedir. Bunun nedeni olarak da öğrencilerin verilerin toplandığı anda yaşadıkları ve zamanlarının çoğunu geçirdikleri, çalışmanın yapıldığı ilin sosyokültürel özellikleri ve gelişmişlik düzeyi gereği bu uygulamalara yönelim ve ulaşımın zor olmasından kaynaklandığı düşünülebilir.

Öğrencilerin yaşının, ekonomik durumunun, yaşadıkları yerin TSY kullanma durumlarını etkilemediği saptandı (Tablo 4). Literatürdeki bazı çalışmalarda sosyodemografik özelliklerin TSY kullanma durumunu etkilemediği bazı çalışmalarda ise etkilediği belirtilmektedir (Çetin, 2007; Thomas ve Coleman, 2004; Tan ve ark., 2004; Ceylan ve ark., 2002). Bu çalışmada sosyo-demografik özelliklerin TSY kullanma durumunu etkilemediği saptandı. Bunun nedeninin çalışmadaki öğrencilerin yaş, barınılan yer gibi benzer sosyo-demografik özelliklere sahip olmasından kaynaklanmış olabileceği düşünülebilir. Çalışmada sigara kullanan öğrencilerin (%96.5) sigara kullanmayan öğrencilerden (%78.6) daha yüksek oranında TSY kullandığı saptandı.

Tablo 4. Öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri ile TSY kullanma durumlarının karşılaştırılması

Sosyo-demografik özellikler	TSY kullanma durumu				Test ve p
	Evet		Hayır		
	n	%	n	%	
Ekonomik durum					
İyi	204	78.2	57	21.8	$\chi^2=1.819$ $p=0.403$
Orta	496	80.0	124	20.0	
Kötü	54	85.7	9	14.3	
Yaşanılan yer					
Köy-kasaba	159	80.3	39	19.7	$\chi^2=0.711$ $p=0.701$
İlçe	242	78.3	67	21.7	
İl	353	80.8	84	19.2	
Barınılan yer**					
Devlet yurdu	427 ^a	81.3	98 ^a	18.7	$\chi^2=7.653$ $p=0.022$
Özel yurt	225 ^a	75.0	75 ^b	25.0	
Ev	102 ^a	85.7	17 ^a	14.3	
Sigara kullanma durumu					
Kullanan	55	96.5	2	3.5	$\chi^2=10.616$ $p=0.001$
Kullanmayan	689	78.6	188	21.4	
Alkol kullanma durumu*					
Kullanan	6	85.7	1	14.3	$\chi^2=0.000$ $p=0.999$
Kullanmayan	748	79.8	189	20.2	
Düzenli egzersiz yapma durumu					
Yapan	199	83.6	39	16.4	$\chi^2=2.467$ $p=0.116$
Yapmayan	555	78.6	151	21.4	
Çoğunlukla tüketilen besin türü					
Sebze-meyve	258	76.3	80	23.7	$\chi^2=0.526$ $p=0.769$
Kurubaklagil	346	79.5	89	20.5	
Et ve et ürünleri	140	81.9	31	18.1	

*Fisher's Exact Test

**Bonferroni testi

Ancak yapılan ileri analizde sigara kullanma durumunun TSY kullanma durumunu etkilemediği belirlendi (Tablo 4). Thomson ve ark. (2012) yapmış oldukları çalışmada sigara içme durumunun TSY kullanma durumunu etkilemediği belirtilmektedir. Yapılan başka bir

çalışmada ise sigara içmeyenlerin TSY kullanım oranının %88.5, sigara içenlerin ise %11.5 olduğu belirtilmektedir (Thomson ve ark., 2014). Çalışmamızda sigara kullanan öğrencilerin TSY kullanma durumlarının daha yüksek olması, sigarayı bırakmak için ya da

sigaranın sağlığa verdiği zararı azaltmak için TSY'ye başvurdukları düşünülmektedir.

Araştırmamızda alkol kullanma durumunun, düzenli egzersiz yapma durumunun ve çoğunlukla tüketilen besin türünün öğrencilerin TSY kullanma durumlarını etkilemediği saptandı ($p>0.05$). Yapılan bir çalışmada sağlıklı bir diyeti olanların (%61.7), düzenli egzersiz yapanların (%52.3) ve alkol kullanmayanların TSY kullanım oranlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır (Thomson ve ark., 2014). Ancak yapılan başka çalışmalarda da diyet ve fiziksel aktivitenin TSY kullanma durumunu etkilemediği belirtilmektedir (Brien ve ark., 2011; Arcury ve ark., 2006). Bu nedenle çalışmanın sonuçları literatür ile uyumludur. Çalışmada alkol kullanan, düzenli egzersiz yapan öğrenci sayısının az olması ve tüketilen besinlerin oranlarının benzer olmasından dolayı TSY kullanma durumunu etkilememiş olabileceği düşünülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Çalışmada; üniversiteli kız öğrencilerin TSY kullanma oranlarının oldukça yüksek olduğu, öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerinin TSY kullanma durumlarını etkilemediği saptandı. Sigara kullanan öğrencilerin sigara kullanmayan öğrencilere göre, evde barınan öğrencilerin devlet ve özel yurttan barınan öğrencilere göre daha yüksek oranda TSY başvurdukları belirlendi. Literatürde sağlık dışı üniversitenin geneline kapsayan öğrenciler üzerinde yapılan çalışmaların oldukça kısıtlı olması nedeniyle, farklı bölümlerde okuyan üniversite öğrencilerinde geniş örneklem gruplarında TSY yöntemleri ve etkileyen faktörlerin incelenmesi önerilebilir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışmamızdaki en büyük sınırlılığı sağlık dışı bölümlerde okuyan öğrenciler ile yapılan çalışma sayısının kısıtlı olması nedeniyle farklı gruplarda çalışılmış makalelere de tartışma bölümünde yer verilmiş olmasıdır.

Teşekkür

Çalışmaya katılan üniversite öğrencilerine teşekkür ederiz.

Araştırmanın Etik Yönü/ Ethics Committee

Approval: Araştırmaya başlanmadan önce Bozok Üniversitesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan etik kurul onayı alındı (2017-KAEK-189). Araştırma grubundaki bireylere araştırmanın amacı açıklanıp araştırma yapılması için yazılı ve sözlü onamları alınıp katılımcı onam formu imzalatıldı. Öğrencilere makalenin amacı ve önemi anlatıldıktan sonra araştırmaya katılımında gönüllülük esas alındı.

Hakem/Peer-review: Dış hakem değerlendirmesi.

Yazar Katkısı /Author Contributions: Fikir /kavram: RHA, FTG; Tasarım: RHA, FTG.; Veri toplama: RHA, SYA; Veri işleme: RHA, FTG, SYA; Analiz ve/veya Yorum: RHA, FTG, SYA; Kaynak tarama: FTG, SYA; Makalenin Yazımı: RHA, FTG, SYA; Eleştirel inceleme: RHA, FTG, SYA.

Çıkar çatışması/Conflict of interest: Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Finansal Destek/Financial Disclosure:

Çalışma için herhangi bir finansal destek alınmamıştır

Çalışma Literatüre Ne Kattı?

- Üniversiteli kız öğrencilerin TSY kullanma oranları oldukça yüksektir.
- Üniversiteli kız öğrencilerinin sosyo-demografik özellikleri TSY kullanma durumunu etkilememektedir.
- Öğrencilerin en sık kullandıkları TSY %87 oranında bitkisel terapidir.

Kaynaklar

- Akan H, Izbirak G, Kaspar EÇ, Kaya ÇA, Aydın S, Demircan N, ve ark. (2012). Knowledge and attitudes towards complementary and alternative medicine among medical students in Turkey. BMC Complementary and Alternative Medicine, 12(1), 115-118.
- Araz NÇ, Taşdemir HS, Kılıç SP. (2012). Evaluation of opinions of the faculty of health sciences students about non-medical alternative and traditional therapies. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 1(4), 239-251.

- Arcury TA, Bell RA, Snively BM, Smith SL, Skelly AH, Wetmore LK, ve ark. (2006). Complementary and alternative medicine use as health self-management: Rural older adults with diabetes. *The Journals of Gerontology Series B: Psychological Sciences and Social Sciences*, 61(2), 62-70.
- Awad AI, Al-Ajmi S, Waheedi MA. (2012). Knowledge, perceptions and attitudes toward complementary and alternative therapies among Kuwaiti medical and pharmacy students. *Medical Principles and Practice*, 21(4), 350-354.
- Balouchi A, Mahmoudirad G, Hastings TM, Shorofi SA, Shahdadi H, Abdollahimohammad A. (2018). Knowledge, attitude and use of complementary and alternative medicine among nurses: A systematic review. *Complementary Therapies in Clinical Practice*, 31, 146-157.
- Brien SB, Bishop FL, Riggs K, Stevenson D, Freire V, Lewith G. (2011). Integrated medicine in the management of chronic illness: A qualitative study. *Br J Gen Pract*, 61(583), 89-96.
- CAM definition. (EFCAM) Erişim tarihi: 15.11.2018 <http://www.efcam.eu/cam/cam-definition/>.
- Ceylan S, Hamzaoğlu O, Kömürcü S, Beyan, Yalcin A. (2002). Survey of the use of complementary and alternative medicine among Turkish cancer patients. *Complementary Therapies in Medicine*, 10(2), 94-99.
- Çetin OB. (2007). Eskişehir’de tamamlayıcı ve alternatif 16 tıp kullanımı. *Sosyoekonomi*, 6(6), 91-105.
- Çuhadaroğlu F. (2000). Ergenlik döneminde psikolojik gelişim özellikleri. *Katkı Pediatri Dergisi*, 21(6), 863-868.
- Doğanay S, Güzel LD, Öztürk D, Tanyeli A. (2018). Tamamlayıcı ve alternatif tıp: Türk sağlık bilimleri ve tıp öğrencileri arasında bilgi, tutum ve kullanma durumları. *Journal of Contemporary Medicine*, 8(1), 48-54.
- Esmail N. (2017). *Complementary and Alternative Medicine: Use and Public Attitudes 1997, 2006, and 2016*. Canada: Fraser Institute.
- Hussain S, Malik F, Hameed A, Ahmed S, Riaz H, Abbasi N, ve ark. (2012). Pakistani pharmacy students’ perception about complementary and alternative medicine. *American Journal of Pharmaceutical Education*, 76(2), 1-7.
- Kavurmaci M, Tan M, Kavurmaci Z. (2018). Nursing, midwifery, and dietetics students’ attitudes to complementary and integrative medicine and their applications. *Medical Journal of Bakirkoy*, 14(3), 300-306.
- Sarı G, Kipay SS. (2008). Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Alternatif/Tamamlayıcı Tedavi Yöntemlerini Kullanma Durumlarının Belirlenmesi. Erişim tarihi: 05.12.2018 https://www.academia.edu/2651268/Meslek_Y%C3%BCKsekokulu_%C3%96%C4%9Frencilerin_Alternatif_Tamamlay%C4%B1c%C4%B1_Tedavi_Y%C3%B6ntemlerini_Kullanma_Durumlar%C4%B1n%C4%B1n_Belirlenmesi
- Susman EJ, Rogol A. (2004). Puberty and psychological development. In: Lerner RM, Steinberk L, editors. *Handbook of adolescent psychology*. Hoboken, NJ, US: John Wiley & Sons Inc., p. 15-44.
- Family Health International. *Reproductive Health for Young Adults: Contraception, Pregnancy and Sexually Infection/HIV*. Erişim tarihi: 08.11.2018 www.fhi.org/training/modules
- Tan M, Uzun O, Akçay F. (2004). Trends in 16 complementary and alternative medicine in eastern Turkey, *The Journal of Alternative and Copmlentary Medicine*, 10(5), 861-865.
- Thomas K, Coleman P. (2004). Use of complementary or alternative medicine in a general population in Great Britain. Results from the National Omnibus survey. *Journal of Public Health*, 26(2), 152-157.
- Thomson P, Jones J, Browne M, Leslie SJ. (2014). Why people seek complementary and alternative medicine before conventional medical treatment: A population based study. *Complementary Therapies in Clinical Practice*, 20(4), 339-346.
- Thomson P, Jones J, Evans JM, Leslie SL. (2012). Factors influencing the use of complementary and alternative medicine and whether patients inform their primary care physician. *Complementary Therapies in Medicine*, 20(1-2), 45-53.